

Múzejné noviny

VYCHÁDZAJÚ PRI PRÍLEŽITOSTI MEDZINÁRODNÉHO DŇA MÚZEÍ

HUMENNÉ, MÁJ 2019

Rozvíjanie vzdelávacej funkcie múzea patrí čoraz nástojčivejšie k jeho základným poslaniam. V histórii existencie múzejných ustanovizní, od prvých exkluzívnych súkromných zbierok, až po dnešné moderné verejné inštitúcie, je ich spoločným menovateľom poznávanie.

Úlohou múzea v tomto procese je prostredníctvom zbierkových predmetov sprostredkovať dostupné historické súvislosti. Predovšetkým využívať dejiny k osvetleniu súčasných svetových udalostí, učiť chápať tradície predkov a hodnoty spoločnosti a napomáhať vytvárať zodpovedný vzťah ku kultúrno-historickému dedičstvu. Slovanmi klasika – kto vlastní minulosť – vlastnú budúcnosť. To však neznamená „vládnuť“ minulosti či budúcnosti. To znamená – tvoriť prítomnosť.

Predovšetkým mladým ľudom, okrem sprostredkovania pochopenia minulosti, vytvára múzeum priestor pre kritické myslenie v protiklade k histórii. Naším cieľom je naučiť žiakov ako budúcu generáciu, ktorá bude rozhodovať o našom smerovaní, naučiť ich pýtať sa, poučiť sa a vytvárať si vlastné názory. Lebo historické pramene si vyžadujú kritické zhodnocovanie v každej dobe a dejiny nezačínajú našim príchodom.

Preto s uznaním prijímame záujem pedagógov, ktorí zapojili svojich žiakov do projektu vzdelávania v múzeu. Veríme, že múzejné hodiny dejepisu, prírodovedy či umenia sa stávajú inšpiratívnym časovo-priestorom k debatám, precíteniu témy a skúmaniu prázdnych miest v histórii. S veľkou úctou k tým, ktorých dedičstvo dnes spravujeme a rešpektom k tým, ktorým ho zanechávame, s odhodlaním ostávame zodpovedným miestom, kde je možné kultúrne artefakty pre poznávanie histórie oživiť.

Fedič
riaditeľ Vihorlatského múzea

Zdroj: PREFA/Croese&Wir

UCHOVÁVAŤ, ZVEĽAĎOVAŤ, PREZENTOVAŤ

Vihorlatské múzeum v Humennom na všetkých úsekoch svojej činnosti pokračovalo v koncepcnej práci, ktorej cieľom je priblížiť sa k svojmu základnému poslaniu. Múzejným úsilím je snaha prostredníctvom originálnych diel, historických artefaktov a prezentačných aktivít, umožniť prístup širokej verejnosti k spoločnému kultúrnemu dedičstvu.

V tomto kontexte sme v Európskom roku kultúrneho dedičstva realizovali niekoľko rozsiahlych múzejno-osvetových celoslovenských a medzinárodných projektov. Spomedzi nich rezonujú Karpatskú kraslisa, INSITA, Deň remesiel, Karpatské bienale grafiky detí a mládeže, Folklorný festival slovanskej vzájomnosti, celosvetová výstava fotografií FIAP a ďalšie. Múzeum pripravilo dvadsaťjeden hodnotných galerijno-múzejných a osvetových výstav. Pokračovali sme v pilotnom projekte zážitkového objektového vzdelávania pre školy v múzeu, ktorého sa v uplynulom roku zúčastnilo 2 400 žiakov. Už tradične rozširujú múzejnú ponuku hodnotné edičné výstupy. Najnovší nástenný kalendár Kaštieľ v Humennom – V komnatách... získal vo svojej kategórii prvú cenu v celoslovenskej

súťaži o najkrajší kalendár Slovenska. Pokračujeme vo vydávaní prezentačno-propagačných Múzejných novín, edičným výstupom z výskumnej činnosti múzea je publikácia Rusínske dychové hudby a hudobný CD nosič Piesne Márie Čokynovej.

Mimoriadnu pozornosť venovalo múzeum získavaniu mimorozpočtových zdrojov. Prostredníctvom projektov múzeum získalo

724 623 eur a vlastné príjmy činili 77 975 eur. Spolu tvorili v roku 2018 mimorozpočtové príjmy 802 598 eur.

To znamená, že tieto príjmy boli o 160 percent vyššie ako pridelený rozpočet múzea na rok 2018. V rámci investičných akcií bolo výrazným prínosom pre našich návštevníkov vybudovanie výťahu v renesančnom kaštieľi a hygienického kontajneru v skanzene, čím sa naše expozície stali bezbariérovými a dostupnými pre širokú verejnosť.

Aktualizovaná bola projektová dokumentácia II. a III. etapy rekonštrukcie kaštieľa a takmer 17 000 eur investovalo múzeum do nákupu zbierok. Kvalitne pripravené podujatia, zaujímavé ex-

pozície a dobudovanie systému komplexnej propagácie prispelo k tomu, že v roku 2018 nás navštívilo rekordných 43 691 návštevníkov.

Mgr. Vasil Fedič

Obnova renesančného kaštieľa – trvalo prítomnej histórie siedmich storočí

HISTORICKÁ PRAVOSŤ KULTÚRNEJ PAMIATKY

Prvá etapa obnovy kaštieľa pozostávala z komplexnej rekonštrukcie obvodových fasád s rozlohou takmer 3 500 metrov štvorcových, obnovy podkrovia a strešnej krytiny na ploche 4 500 metrov štvorcových, renovácie balkónových prvkov, kamenných ríms, otvorov strielní, okenných šambrán, 123 okien a okenných mreží, obnovy vchodových balustrád, podstavcov sôch pred kaštieľským portálom a obnovy všetkých historických architektonických prvkov. Projekt sumou vyše dva a pol milióna eur finančne zastrešil Prešovský samosprávny kraj. Súčasťou ukončenia prvej etapy rekonštrukčných prác bola inštalácia nočného osvetlenia objektu systémom eSave pre inteligentné ovládanie osvetlenia s vysokou energetickou úspornosťou, svietivosťou, životnosťou a zabudovanými senzormi pohybu. V rámci Slovenska bol takýto systém inštalovaný prvýkrát práve pri osvetlení kaštieľa v Humennom.

Prostriedky na druhú etapu rekonštrukčných prác získalo múzeum z grantovej schémy Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v rámci programu Obnov si svoj dom, podprogramu 1.6 Modernizácia a komplexná rekonštrukcia národných kultúrnych pamiatok s prioritou obnovy a ochrany. Z múzejných subjektov bolo Vihorlatské múzeum v Humennom, vďaka profesionálnemu prístupu a dobrej spolupráci s Krajským pamiatkovým úradom v Prešove, jediným slovenským múzeom, ktoré v tomto podprograme uspelo. Na súčasné práce poskytl ministerstvo kultúry takmer 650 tisíc eur. Prešovský samosprávny kraj podporil obnovu humenského kaštieľa sumou 150 tisíc eur.

Prebiehajúce stavebno-reštaurátorské práce zahŕňajú rozsiahlu výmenu okien a výplní arkád, renováciu dvorových fasád, podchodu, balkónových častí a príslušných architektonických prvkov. Počiatočné stavebné práce sa budú sú-

Stavebno-reštaurátorské práce na nádvorí humenského kaštieľa sú pokračovaním plánovanej rekonštrukcie historického objektu, ktorou sa Vihorlatské múzeum v Humennom zaoberá od roku 2009. Dôkladný reštaurátorský výskum, ktorý rozsiahle obnovuje kultúrnej pamiatky predchádzal, prebiehal počas dvoch nasledujúcich rokov. V roku 2016 bola ukončená prvá etapa komplexnej rekonštrukcie kaštieľa. Ukončenie súčasných prác je naplánované v budúcom roku. Cieľom stavebno-reštaurátorských zásahov je udržať funkčnosť, vzhľad a štatút historickej budovy a zachovať pravosť kultúrnej pamiatky.

stredovať na obnovu plochy balkóna na kaštieľskom nádvorí. V reštaurátorskom režime pokračuje obnova fasád od prvého nadzemného podlažia, vrátane architektonických prvkov. Okná budú zreštaurované podľa najstaršieho okna zachovaného z čias andrassyovskej prestavby, ktoré bolo na základe výskumu objavené v prízemnej južnej časti nádvorja. Počíta sa s výmenou 43 kusov výplní viac než tri metre vysokých arkád na obidvoch nadzemných podlažiach. Zároveň je naplánované reštaurovanie piatich vchodových dverí a piatich dobových vstupov do interiérov kaštieľa a takmer 42 metrov balkónového kamenného zábradlia. V rámci záverečnej renovácie južnej dvorovej fasády pristúpi múzeum aj k obnove vežových hodín, ktoré pôvodne dotvárali vežovú časť vnútornej južnej steny, kde sa v súčasnosti nachádza zostatkový kruhový otvor.

Nakoľko ide o historickú budovu, ktorá samotná je súčasťou múzejnej expozície, predpokladá múzeum, aj napriek reštaurátorskému a archeologickému výskumu, možné ďalšie zaujímavé nálezy. Komplikovanosť prebiehajúcej druhej etapy rekonštrukcie kaštieľa spočíva aj v tom, že jej dokončenie nebude možné bez začatia tretej etapy rekonštrukcie historickej budovy. Mnoho prác len totiž nutné realizovať súbežne. Pri dodržiavaní príslušných bezpečnostných opatrení je múzeum počas prebiehajúcej múzejnej sezóny v prevádzke a svojim návštevníkom umožňuje vstup do všetkých svojich expozícií. Prebiehajúce práce sa tak stávajú zaujímavou prehlídkou premeny pamiatky horného Zemplína do podoby poslednej historickej obnovy z konca 19. storočia a zároveň unikátnou ukážkou procesu uchovávaného kultúrneho dedičstva v praxi.

Mgr. Vasil Fedič

NAJSTARŠIA ARCHEOLÓGIA HORNÉHO ZEMPLÍNA – VÝSTAVNÝ PROJEKT MÚZEA

Polgulovitá nádoba bukovohorskej kultúry (Humenné)

Hornatá oblasť severovýchodného cípu Slovenska nebola nikdy ľudoprázdna. Svedčia o tom náhodné nálezy, ako aj výsledky archeologických prieskumov a systematických výskumov. V zbierkach Vihorlatského múzea sa nachádzajú najstaršie nájdené artefakty dokladujúce históriu pravekého osídlenia od 250 tisíc rokov pred Kristom po súčasné dejiny. Terajšia archeologická pozornosť je venovaná hradom Jasenov a Brekov a v rámci rekonštrukcie kaštieľa aj tomuto objektu. Nálezy opísané v tomto príspevku a mnoho ďalších nájdú návštevníci na výstave, ktorá predstavuje výsledky práce archeológov na území horného Zemplína.

VYKOPANÉ ARTEFAKTY ĽUDSKÝCH DEJÍN

Medzi najstaršie nálezy z obdobia stredného paleolitu (250 000 – 40 000 pred Kr.) patria dva ploché kamenné nástroje s driapadlovou retušou z ílovca a pieskovca. Z oblasti tzv. Laboreckého sedla (Čerťizné) pochádzajú zlomky čepeľovitého škrabadla a plochého driapadla. Ďalšie nálezy pochádzajú z prieskumov na lokalitách Humenné (Kramová a Kalvária), Kochanovce (poloha Pálené), Brestov (Lúčky III) a Hažín (Dížavy). Do obdobia mladšej fázy staršej doby kamennej (40 000 – 10 000 pred Kr.) patria mamutie kosti z Brekova, Topolovky a Karnej a nálezy kamenných nástrojov nájdené na sídlisku Pod Sokolejom v Humennom.

Najviac nálezov a najbohatšie praveké osídlenie horného Zemplína pochádza z pomerne dlhého úseku od mladšej doby kamennej-neolitu (kultúra s východnou lineárnou keramikou) až po neskorú dobu bronzovú (od 6. tisícročia po 700 rokov pred Kr.). Osídlenie dokumentujú zvyšky obydlí (sídliskové jamy), výrobných objektov, pohrebiská v podobe mohýl a nálezy zlomkov keramiky, štiepaných a hladných zlomkov kamennej industrie, ozdôb či hlinených závaží z tkáčskeho stavu. K zaujímavým zbierkam múzea z tohto obdobia patrí iba šesť a pol centimetrov vysoká polgulovitá nádoba bukovohorskej kultúry. Bohato zdobená nádoba z čiernej jemne plavenej hliny je zdobená rytými meandrami a vrypami na okraji a dne, ktoré boli pôvodne vyplnenou bielou hlinkou.

Nálezy z bronzu, ktorý dal meno jednému z úsekov ľudských dejín, sú v našej oblasti pomerne vzácne. Najznámejším je nález pokladu pri výstavbe sídliska I v Humennom. Zaradujeme ho do obdobia okolo roku 1 200 pred Kr. Obsahoval dva bronzové meče liptovského typu (dlhé 61 a 65,5 cm), päť masívnych luníc s ostrými hranami a malými otvormi, päť sekeriek s tuľajkou a uškom a takmer pol metra dlhý bronzový tordovaný drôt.

Nálezy z novšieho obdobia dejín boli objavené počas nedávneho archeologického výskumu lokality kaštieľa. V zásype stredovekej studne boli nájdené zlomky kachlíc, porcelánu, sklenených flakónov, železného stavebného kovania a mramorovej dosky toaletného stolíka. Nálezy pochádzajú z obdobia 19. a 20. storočia a svedčia o používaní studne v tomto období. Ďalší výskum na vonkajšom obvode budovy preukázal existenciu

Bronzová sekerka (Humenné, 1200 p.Kr.)

vodnej priekopy a objavenie fragmentu muriva staršej stavby, ktorá sa nachádzala na mieste kaštieľa a v roku 1449 vyhorela. Nálezový materiál predstavuje spolu 566 kusov zlomkov keramiky, kachlíc, zlomkov zvieracích kostí, železné predmety, sklo, kamenné ostenie, štukové prvky a bronzový predmet. Materiál z tohto výskumu datujeme na koniec stredoveku (15. stor.) a do obdobia novoveku (16. – 20. stor.).

Zatiaľ posledná, rozsahom nie veľká, archeologická sonda predstavuje výskum na nádvorí, sústredený do priestoru západného krídla a balkóna pri južnom krídle. Nálezový materiál predstavuje 225 kusov zlomkov keramiky, kachlíc, zlomkov zvieracích kostí, železné predmety a sklo. Typovo boli v zlomkoch zastúpené iba hrncovité nádoby datované do 17. až 18. storočia. Stavebnú keramikou (prevažne črepy z kachľových pecí na povrchu zdobené zláténím) datujeme do 19. storočia, keď humenské panstvo vlastnili Andrassyovci a interiér budovy opatрили novými vykurovacími telesami. Staršie sú zlomky riedkových komorových kachlíc so zeleno alebo viacfarebne glazovaným povrchom zo 17. storočia. Ďalšie nálezy boli zastúpené

troma železnými kľincami, závlačkou, pravdepodobne z okna, dvoma malými fliaštičkami z priehľadného skla a zvieracími kosťami. Všetky nájdené archeologické artefakty sú súčasťou zbierkového fondu najstarších dejín Vihorlatského múzea v Humennom a hmatateľným dokladom vývoja jednotlivých odvetví dejín regiónu.

PhDr. Ivana Strakošová

MÚZEJNÉ NÁVRATY RODÁKOV – 100. VÝROČIE NARODENIA

„Je nutné priznať, že skúsený umelec môže svoje umenie ukázať často v menších prácach než vo svojich iných veľkých dielach. Tak sa stáva, že za deň nakreslí niečo na kus papiera, alebo vyryje svojim železkom do malého driebka, a je to lepšie než akékoľvek iné umelecké dielo, na ktorom so všetkou svojou usilovnosťou pracuje celý rok. A toto nadanie je zázračné.“ (Albrecht Dürer, BÖHMEROVÁ, Zuzana – JANČÁR, Ivan: Slovenská grafika 20. storočia. Bratislava 2007, s. 6.). Rovnaké nadanie nachádzame i v diele národného umelca a pedagóga prof. Oresta Dubaya. V roku 2019 uplynie 100 rokov od jeho narodenia, 30 rokov od darovania jeho diel Vlastivednému múzeu v Humennom a 25 rokov od zriadenia Galerijnej siene Oresta Dubaya vo Vihorlatskom múzeu v Humennom.

NÁRODNÝ UMELEC, PROF. OREST DUBAY (1919 – 2005)

Orest Dubay – rodák z dnes už neexistujúcej obce Veľká Poľana (okres Snina) sa narodil 15. augusta 1919 do rodiny gréckokatolíckeho kňaza Dezidera Dubaya a jeho manželky Anny ako najmladšie zo siedmich detí. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Prešove a v Mukačeve (1939). Hoci pôvodne začal študovať profe-

Orest Dubay, 1964 (archív rodiny Dubayovcov, Bratislava)

súru zemepisu, kartografie a kreslenia v Bratislave, čoskoro túto cestu opustil a vydal sa na umeleckú dráhu. Navštevoval Oddelenie kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, kde v období rokov 1939 až 1943 študoval v ateliéri Martina Benku, Maximiliána Schurmannu a Jána Mudrocha. Tu získal kvalitnú umeleckú prípravu charakterizovanú výtvarnou náročnosťou, umeleckou distingvovanosťou, výrazovou razanciou a novým humanistickým zmysľaním.

Po ukončení štúdií v rozmedzí rokov 1945 – 1948 spod Dubayových rúk vyšli desiatky grafických prác, ktoré sa stali základom jeho neskoršej tvorby. V tomto období pôsobil ako asistent Kolomana Sokola na Slovenskej vysokej škole technickej a Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Tu sa neskôr stal samostatným učiteľom a vďaka svojej profesionalite, vzdelaniu a prístupu k študentom si získal vynikajúcu povesť. V roku 1949 prešiel na no-

vovzniknutú Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave (VŠVU), kde ako výtvarný pedagóg vychoval mnoho neskôr významných umelcov a dosiahol vysoké vedecko-pedagogické hodnosti (1962 docent, 1967 profesor, 1968 rektor VŠVU).

Imoriadne aktívny bol Dubay aj v spolkovom živote. Stal sa členom Spolku slovenských výtvarných umelcov, Spolku umelcov a priateľov grafiky, členom Skupiny výtvarných umelcov 29. augusta, Clubu grafikov, Združenia českých umelcov grafikov Hollar a členom Spolku výtvarných umelcov Aleš. Ako člen výtvarných združení svoju tvorbu prezentoval na mnohých kolektívnych výstavách po celom svete. Absolvoval viacero študijných ciest do Švédska, Fínska, Švajčiarska, Bulharska, Ruska, Číny, Iraku, Egypta, atď. Vďaka príležitosti cestovať a spoznávať umenie i prostredie iných krajín získal nadhľad a obrovské umelecké skúsenosti, ktoré preniesol do tvorby a späť do vlasti.

Z mnohých dosiahnutých úspechov si osobitne vážil uznanie z mekky umenia – Talianska. Stal sa čestným členom Accademia Fiorentina delle arti (1964) a čestným členom Accademia internazionale Tommaso Campanella v Ríme (1972), kde bola jeho tvorba ocenená diplomom a zlatou medailou. V roku 1969 mu bol udelený titul zaslúžilý umelec a v roku 1977 čestný titul národný umelec. Za svoju prácu získal množstvo ocenení, medzi ktorými sú zvlášť významné 1. cena v súťaži k 10. výročiu SNP (1954), strieborná medaila v súťaži Mier svetu v Lipsku (1959), 1. cena v súťaži k 15. výročiu oslobodenia ČSR (1960), Veľká cena na Bienále grafiky v Banskej Bystrici (1977), cena Ex aequo súčasnej slovenskej grafiky v Banskej Bystrici (1981), atď.

Turku, drevorez, 1947

NÁRODNÉHO UMELECA PROFESORA ORESTA DUBAYA

Mraky a dva stromy, olej na kartóne, 1979

Viac a viac očisťoval výtvarný jazyk, aby mohol čo najrýchlejšie vysloviť ideu alebo pocit. Jeho skratky vznikali ako výsledok hľadania vnútorných obsahov motívov. Podľa slov Júliusa Lenka, Dubayove diela neboli prepisom okolitého sveta, ale jeho koncentrátom. Vývoj domáceho grafického umenia bol teda vďaka umelcovi obohatený rýdzosťou obsahu a kultivovanosťou výtvarného pojednania. Vidno to predovšetkým v cykloch *Sputnik* (1957), *Stromy* (1959), *Pieseň života* (1959), *Čierne na bielom* (1959), *Ľudia* (1959), *Žit'* (1961), atď.

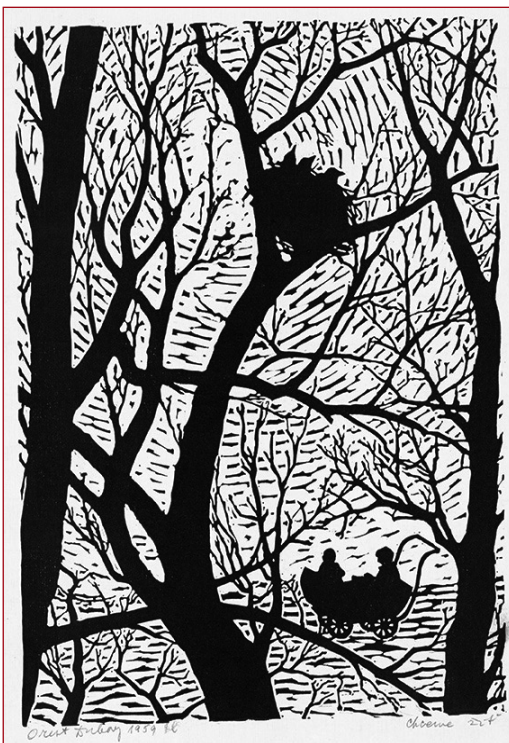
Jedinečný výtvarný odkaz majstra Dubaya je i dnes prístupný verejnosti v temer celej jeho šírke a hĺbke na jednom mieste. V rokoch 1988 až 1989 umelec venoval rozsiahlu časť svojej tvorby (takmer 800 diel) Vlastivednému múzeu v Humennom, dnešnému Vihorlatskému múzeu v Humennom. Tento rôznorodý výtvarný súbor obsahuje diela od počiatkov umelcovej tvorby v 40. rokoch, cez prelomové práce 50. – 60.

VÝTVARNÝ A ETICKÝ ODKAZ MAJSTRA

Dubayov výtvarný záber bol mimoriadne široký a mnohvrstevný. V začiatkoch i na konci umeleckej aktivity inklinoval k maliarstvu, kresliarstvu a sochárstvu. Venoval sa aj ilustrátorskej činnosti a tvorbe diel pre architektúru. Jadro jeho tvorby však spočívalo v grafickom médiu. V grafickej tvorbe sa pohyboval od drevorezu a linorezu cez litografiu, lept, až po mezzotintu, suchú ihlu, akvatintu, atď.

Rovnako rôznorodo pristupoval k témam svojich diel. Dubay si po celý život volil motívy, ktoré rezonovali aktuálnym dianím a podnecovali k etickým a filozofickým úvahám.

Často prostredníctvom nich upozorňoval na nebezpečie civilizácie a vojny. Okrem spoločenských tém bola pre umelca významným motívickým okruhom príroda. Tá v jeho dielach neraz prechádzala do harmonického vzťahu až splynutia s človekom. Charakteristickou črtou Dubayovej umeleckej reči bola skratka.

Chceme žiť, linorez, 1959

IX. Život/Materstvo, drevorez, 1959

grafického, archeologického a historického charakteru. V roku 2018 išlo o šesťnásť výstav z celkového počtu dvadsaťjeden výstavných projektov. Návštevníkom múzeum predstavilo vlastné múzejno-výstavné projekty, výstavy putovného charakteru i zapožičané prezentácie. Galerijné oddelenie sa pravidelne podieľa na príprave a propagácii výtvarných súťaží a projektov národného i medzinárodného charakteru (napr. Výtvarné spektrum, Fotosalón FIAP, Karpatské bienále grafiky detí a mládeže, Lidice a podobne), ktorých výstavné prezentácie sú ponúkané vo výstavných priestoroch.

Galerijná sieň Oresta Dubaya vďaka svojej bohatej výstavnej činnosti napomáha rozvíjať umelecký a kultúrny život rodného regiónu prof. Oresta Dubaya. Prispieva tak k šíreniu výtvarného i ľudského odkazu tohto veľikána grafiky pre ďalšie generácie.

Mgr. Dana Kataniková

60. rokov, až po diela zreleho obdobia 80. rokov 20. storočia v takmer všetkých autorom využívaných výtvarných technikách. Z úcty voči umelcovi zriadilo múzeum svoje výstavné priestory ako Galerijnú sieň Oresta Dubaya. Každoročne sú vo výstavných priestoroch múzea prezentované výstavy umeleckého, etno-

Dejiny uhorských šľachtických rodov vpísané do portrétov

Príbeh grófiky Tekly Döry Czindery

Umelecko-historickú expozíciu Vihorlatského múzea dopĺňajú aj vzácne obrazové zbierky, medzi ktorými sa nachádzajú historické portréty mnohých známych osobností dejín. Každý portrét, okrem svojej umeleckej a historickej hodnoty, sa prihovára svojim jedinečným príbehom a je zaujímavou kronikou zachytených osudov svojej doby.

Grófica Tekla Czindery Döry (19. stor.)

Umelecko-historickej expozícii sa nachádzajú dva takmer identické obrazy s dámskym portrétom pochádzajúce z 19. storočia. Jeden z nich je umiestnený na prízemí v Izbe Márie Terézie, ďalší na poschodí v bielo-zelenom salóne. Obe diela prešli rukami reštaurátorov, ktorí zničeným častiam obrazov vdýchli nový život. Prvý obraz v Izbe Márie Terézie, pracovne nazvaný „Dáma v empírových šatách“, pochádza podľa dokumentácie reštaurátorských prác z roku 1988 do okruhu regionálnej portrétovej tvorby 19. storočia. Hoci lokalizácia

obrazu naznačuje východoslovenskú provenienciu, ide pravdepodobne o dielo klasicizujúceho bratislavského okruhu, respektíve dielo z okruhu tvorivého prostredia v Bratislave pôsobiacich portrétistov. Obraz čiastočne vykazuje znaky z okruhu Canziho A. Liedera, ktorý pôsobil v Bratislave v 40. rokoch 19. storočia. Obraz umiestnený v bielo-zelenom salóne, pracovne nazvaný „Dáma s listom“, bol reštaurovaný v roku 2000. Na zadnej strane spodného rámu sa nachádza upevnený mosadzný štítok s textom „Czindery Döry Tecla“. Doteraz sme predpo-

kladali istú spojitosť medzi rodom Andrassy a rodom Döry vďaka monockej vetve Andrassyovcov, nakoľko prvou manželkou Štefana III. Andrassyho z monockej vetvy rodu bola Terézia Döry.

Nejasné informácie o umiestnení dvoch takmer identických obrazov vo Vihorlatskom múzeu a ich spojitosť s Andrassyovcami nás primäli k hlbšiemu výskumu rodu Döry. Šľachtický rod Döry dostal pomenovanie od györskeho biskupa v roku 1407 (Dör, Deör). V miestnom jazyku dostali pomenovanie Döry (Deury, Dewry) a rovnaké pomenovanie nieslo aj ich panstvo. Pri objasňovaní rodokmeňa na dvoch obrazoch v humenskom kaštieli portrétovanej dámy sme objavili spojitosť Tekly Döry s Leontínou von Wenckheim, manželkou Aladára Andrassyho. Na základe bádania a získaných informácií sa nám podarilo osvetliť existenciu oboch portrétov v humenskom kaštieli a dovtedy neznáma vzdialená príbuzná Andrassyovcov grófica Tekla Döry vystúpila z histórie ako blízka príbuzná majiteľov humenského panstva.

Grófica Tekla Döry sa narodila 17. októbra 1791 v Pécsi (dátum úmrtia nie je známy). Jej matkou bola Tekla Bruckentheiss a otec Ignác Döry. Tekla Döry svoj život spojila s manželom Ladislavom Czindery de Nagyatád v roku 1814. Najmladšou z troch dcér bola Mária Czindery (narodila sa v roku 1822 a zomrela 6. septembra 1847), ktorá sa vydala za Vikto-

ra von Wenckheim. Ich dcérou bola manželka Aladára Andrassyho Leontína von Wenckheim, ktorá sa narodila 9. mája 1841 v Budapešti.

Na základe týchto informácií sme dospeli k záveru, že dáma na dvoch portrétoch v humenskom kaštieli Tekla Döry je babičkou Leontíny von Wenckheim. Mladá grófica Leontína v útlom veku šiestich rokov prišla o matku. Keďže dátum úmrtia Tekly Döry (babičky Leontíny) nepoznáme, môžeme len predpokladať, že po smrti Leontíninej matky Márie Czindery Wenckheim (zomrela vo veku 25 rokov) sa o malú Leontínu starala babička Tekla Döry. V šľachtických kruhoch bolo zvykom prenechať výchovu najbližším rodinným príslušníkom a preto majú portréty Tekly Döry v humenskom kaštieli svoje výsostné postavenie. Spojitosť úzko príbuzenská stála najpravdepodobnejšie za rozhodnutím mladej grófiky Leontíny von Wenckheim Andrassy, sprítomniť a zvečniť pamiatku blízkej osoby v interiéroch kaštieľa na Andrassyovskom rodinnom panstve manžela Aladára.

Mgr. Zuzana Koščová

Grófica Leontína von Wenckheim Andrassy

Pred desiatimi rokmi bola sprístupnená sakrálna expozícia Vihorlatského múzea

V decembri tohto roku si Vihorlatské múzeum v Humennom pripomenie desiate výročie sprístupnenia zrekonštruovanej kaštieľskej kaplnky, ktorá bola vo svojich pôvodných priestoroch obnovená ako súčasť sakrálnej expozície Vihorlatského múzea. Od ranného stredoveku po 20. storočie bola kaplnka neodmysliteľnou súčasťou stavieb šľachtických sídiel. V písomných prameňoch je kaštieľska kaplnka v Humennom prvýkrát uvádzaná v súpise z roku 1654. Zo spomínaného súpisu sa dozvedáme o inventári v kaštieľskej kaplnke, ktorý tvorili dva obrusy, dva drevené svietniky, dve konvičky, osem maľovaných stoličiek a oltár s obrazom Blahoslavenej Panny Márie s nápisom Patrona Hungariae. Práve Pannu Máriu, patrónku Uhorska bola kaplnka v kaštieli zasvätená. Takéto patrocínium nemal žiadny iný kostol na území Humenného.

Sv. Rochus, 2. polovica 18. storočia

V KAPLNKE HUMENSKÉHO KAŠTIEĽA

Kaštieľska kaplnka v Humennom je spájaná s budovaním rodinného sídla a upevňovaním mocenskej pozície rodu Drugethovcov v Uhorsku. Prvé údaje o kaplnke pochádzajú z obdobia po oslabení európskeho protestantského hnutia, náboženských povstaniach, konsolidácii náboženských pomerov v Uhorsku a opätovného návratu ku katolicizmu. V poddanskom mestečku Humenné podliehali v tom čase náboženské pomery rozhodnutiu zemepána a poddaní sa pridrižovali jeho náboženstvu. Po návrate Juraja Drugetha v roku 1610 ku katolicizmu a po unijnom spojení východnej cirkvi s Rímom, bola v 18. storočí väčšina obyvateľstva v Humennom rímskokatolíckeho vierovyznania. Humenská rímskokatolícka farnosť bola najvýznamnejšou cirkevnou organizáciou v meste. Rímskokatolícky kostol v Humennom zasvätený Všetkým svätým pochádzal z roku 1539. V Humennom okrem farského kostola a františkánskeho komplexu existovali aj ďalšie sakrálne objekty. Pri cintoríne sa nachádzala kaplnka sv. Anny s tromi oltármi a najväčší bol s obrazom sv. Anny. Na cintoríne stála kaplnka sv. Michala a kaplnka sv. Valentína, ktorá bola postavená Drugethovcami

užívalo panstvo, okrem iného aj ako pohrebnú kaplnku Csákyovcov a Vandernátovcov. Dnešnú podobu kaplnka dostala počas prestavby kaštieľa v roku 1874, ktorú iniciovali poslední majitelia Andrassyovci. Vývoj náboženských pomerov na humenskom panstve, ako aj história kaštieľskej kaplnky je súčasťou múzejného bádania a prezentácie sakrálneho umenia sústredené do sakrálnej a umelecko-historickej expozície múzea.

Po revitalizácii sakrálnej expozície tu boli zo zbierkového fondu Vihorlatského múzea umiestnené nové zbierkové predmety, obrazy, ornáty, plastiky a dobové liturgické knihy, ktoré korešpondovali s už vystavenými exponátmi. V súčasnosti sa v sakrálnej expozícii nachádzajú umelecké diela prevažne z 18. a 19. storočia. V kaštieľskej kaplnke si návštevníci môžu pozrieť vzácny oltárny obraz Posledná večera z roku 1770, plastiky sv. Floriána, sv. Rocha a sv. Jána Nepomuckého, ktoré pochádzajú z Rímskokatolíckeho kostola v Jankovciach. Medzi cenné zbierky sakrálneho umenia patrí mala drevená plastika Kristus – Resurrexit z Lukačoviec.

Oltárny obraz Posledná večera, 1770

v poli v dolnej časti chotára. V kaštieli malo panstvo svoju vlastnú kaplnku s vežou s väčším a menším oltárom a veľkým zvonom. Začiatkom 19. storočia bola kaplnka označovaná ako kaplnka sv. Kríža, ktorú po-

dzajú z Rímskokatolíckeho kostola v Jankovciach. Medzi cenné zbierky sakrálneho umenia patrí mala drevená plastika Kristus – Resurrexit z Lukačoviec.

Mgr. Martina Ľoncová

Multikultúrne múzeum – výzva k spoznávaniu, priestor k porozumeniu

Novým projektom Vihorlatského múzea v Humennom zameraným na rozvíjanie partnerských vzťahov kultúrnych inštitúcií v karpatskom regióne je cyklus podujatí prezentácie kultúr tvoriacich spoločnú históriu regiónu horného Zemplína.

Stretnutie kultúr

Doterajšie multižánrové podujatia venované maďarskej, českej a ukrajinskej kultúre predstavili podstatu multikultúrnosti v posilňovaní identity jednotlivých kultúr a ich vzájomnej spolupráci. Zároveň boli pripomienkou spoločných snáh obyvateľov regiónu žiť spolu – nielen vedľa seba. Jednotlivé stretnutia pripravilo múzeum v spolupráci s Generálnym konzulátom Maďarskej republiky v Košiciach a miestnymi maďar-

skými komunitami, Českou centrárou cestovného ruchu na Slovensku Czech-Tourism, Českým centrom v Bratislave, ukrajinskými výtvarníkmi a Galeriou Andrej Smolák v Svine.

Realizáciu podujatí podporujúci spoznávanie kultúrneho bohatstva Európy a posilnenie príslušnosti k spoločným univerzálnym koreňom finančne podporil Fond na podporu kultúry národnostných menšín.

Mgr. Jana Fedičová

Výstava Z dejín Rómov na Slovensku

V rámci dokumentovania histórie regiónu nadväzuje Vihorlatské múzeum v Humennom na doterajšiu výskumnú, zbierkotvornú a prezentačnú činnosť v oblasti mapovania histórie minoritných kultúr vo svojej zbernej oblasti pripravovanou výstavou Z dejín Rómov na Slovensku. Libreto výstavy vychádza z pôvodnej múzejnej expozície venovanej rómskej kultúre, ktorá bola na pôde múzea v roku 1996 zriadená ako jediná na Slovensku s celoslovenskou pôsobnosťou. Po jej zrušení v roku 2008 prístupuje múzeum k opätovnej prezentácii dodnes získaných informácií a trojrozmerných predmetov dokumentujúcich príchod Rómov a vývoj rómskej kultúry na našom území.

Výstava bude verejnosti prístupná od augusta 2019. Navštevovníkom predstavíme rómsku kultúru v dvoch hlavných častiach – historickej a etnografickej. V popisnej časti budú sústredené informácie od prvej písomnej zmienky o prí-

chode Rómov na naše územie až po udalosti 20. storočia. Textové dáta doplnia zhromaždený fotografický materiál vytvoreného fotoarchívu múzea. Etnografická časť výstavy prináša prierezové poznatky o tradičných rómskych remeslách, zvykoch, tradíciách a nezameniteľnom rómskom umení. Etnografickú časť výstavy vhodne dotvoria trojrozmerné exponáty zo zbierkového fondu Vihorlatského múzea.

Súčasťou výstavy bude sprievodný tematický cyklus pre školy. Počas vzdelávacích podujatí predloží múzeum výklad z časti histórie rómskeho etnika na našom území s využitím múzejnej publikácie Východoslovenskí Rómovia a II. svetová vojna a prezentáciou dokumentárneho filmu Ma bisteren, vytvorených v rámci múzejného projektu Oral history. Výstavu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Mgr. Zuzana Koščová

Úloha verejného múzea v aktuálnych environmentálnych témach súčasnosti

Prírodovedná expozícia v učebných osnovách

Prírodovedná expozícia Vihorlatského múzea sa rozkladá na ploche takmer tristo metrov štvorcových a predstavuje charakteristických zástupcov hmyzu, vtáctva a cicavcov severovýchodného Slovenska. Doplňujúcou súčasťou expozície je prezentácia minerálov, hornín a skamenelín dokumentujúca geologický vývoj regiónu. Svojou názornosťou a aktuálnosťou v otázkach sprístupňovania environmentálnych tém sa expozícia stala významným edukačným prvkom.

Nedávnou reinštaláciou expozície reagovalo múzeum na aktuálnu tému environmentálnej výchovy na školách i v spoločnosti v otázkach zachovania pôvodnej biodiverzity a výskytu invázičných druhov na našom území. Expozícia bola obohatená názornými ukázkami živočíchov v novozriadenej sekcii invázičných druhov a téma zaradená do výukového cyklu pre školy. Súčasne ponúka vynovená expozícia ďalších pôvodných zástupcov z čeľade jeleňovitých (nákup dermoplas-

tických preparátov jeleňa lesného, jelenice a srny (srnec lesný) podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia).

Popri prezentácii expozície sa prírodovedné oddelenie v súčasnosti zaoberá výskumom fauny mäkkýšov v našom regióne. Mäkkýše (lat. Mollusca) sú počtom okolo 130 000 druhov druhým najpočetnejším kmeňom živočíchov na svete (na prvom mieste sú článkonožce). Ide o starobylú živočíšnu skupinu, ktorá v priebehu 500 miliónov rokov svojej existencie dokázala osídliť takmer všetky typy biotopov. Na Slovensku bolo opísaných 247 druhov patriacich k ulitníkom (Gastropoda) a lastúrnikom (Bivalvia).

Mnoho druhov sa vyskytuje len v lokalitách málo narušených človekom, niekto-

ré sú citlivé na prítomnosť znečisťujúcich látok v prostredí a preto sú dobrými bioindikátormi. Z medicínskeho hľadiska je dôležité študovať napríklad životné cykly suchozemských i vodných mäkkýšov, ktoré sú medzihostiteľmi nebezpečných parazitov.

V rámci vedecko-výskumnej činnosti sa prírodovedné oddelenie Vihorlatského múzea venuje štúdiu druhového zloženia spoločenstiev mäkkýšov na vybraných lokalitách v našom regióne, napríklad aj na Brekovskom hradnom vrchu (územie európskeho významu). Riešeniu danej problematiky sa múzeum venuje v súčinnosti so Slovenskou akadémiou vied, Prírodovedeckou fakultou UPJŠ Košice a Prírodovedným múzeom v Bratislave

RNDr. Zuzana Andrejčáková

Projekt pre školy – spojenie ekológie, histórie a umenia

Múzejného projektu Ku koreňom, tradíciám, hodnotám... sa v uplynulom roku zúčastnilo takmer 2 400 žiakov. Celkovo pripravilo múzeum cyklus tridsiatich vzdelávacích tém v oblasti archeológie a najstarších dejín, stredovekej a novodobej regionálnej histórie, etnografie, prírodovedy a umenia.

V záujme synergického spojenia edukatívnej a zážitkovosti podujatí vytvára múzeum priestor pre vyučovacie programy, ktoré sú súčasne zdrojom informácií, zážitku, priestorom pre tvorivosť, diskusiu a zároveň podporou múzejných aktivít adaptujúcich kultúrne dedičstvo do nových pozícií. Synergickým príkladom nového múzejného projektu v skanzene je prepojenie umenia, histórie a ekológie do praktickej aktivity žiakov, ktorej vyvrcholením je tvorba umeleckého diela v štýle agroartu.

V rámci podujatia Agroart – poľné umenie v skanzene, v areáli skanzenu vysadené rastliny, ktoré prispievajú k revitalizácii pôdneho fondu, po vykvitnutí vytvoria obrazec solárneho znaku, najrozšírenejšieho archetypálneho symbolu našich predkov, ktorý sa dodnes zachoval v ľudovej tvorivosti. Cieľom aktivity je vzdelávacou formou

priblížiť spätosť poľnohospodárskych činností s tradičnou kultúrou, poukázať na nové ekologické témy a podnietiť detskú tvorivosť a výtvarné čítanie.

Mgr. Jana Fedičová

Expozícia ľudovej architektúry a bývania ako virtuálny priestor dejín

Jedinečná schopnosť expozície spájať vystavované artefakty a objekty sústredené na ploche skanzenu s príbehmi a praktickými aktivitami, vytvára priestor k pochopeniu ich fungovania v pôvodnom časopriestore. Súčasťou tejto kontextualizácie sú podujatia, ktoré premostujú históriu a súčasnosť, napomáhajú k spoznávaniu kultúrneho dedičstva, budujú lokálnu identitu a posilňujú vzájomnú toleranciu a spoluprácu.

V súčinnosti s obecnými úradmi je tradičným podujatím v skanzene medzigeneračné stretávanie rodákov obcí, z ktorých pochádzajú inštalované objekty. Podujatie je zamerané na spoznávanie a oživovanie regionálnych tradícií a podporu lokálnej príslušnosti. Pre školskú mládež pripravuje múzeum interaktívne stretnutia s tradičnými remeslami regiónu a folklórom, v rámci ktorých si môžu žiaci overiť svoje zručnosti a schopnosti. Cieľom aktivít je povzbudenie k tvorivosti a záujmu o využitie tradičných remesiel v súčasných podmienkach.

V tomto roku uplynie 35 rokov od sprístupnenia múzejnej expozície ľudovej architektúry a bývania (skanzenu), ktorú ročne navštívi 8 000 návštevníkov. Múzejná ponuka expozície a jej prezentácia vychádzajú z ideového zámeru a povahy samotných exponátov v skanzene, ktoré múzeum už niekoľko rokov predstavuje ako priestor oživenej histórie. Skanzen sa v priebehu svojej existencie stal miestom kultúrno-spoločenských podujatí, miestom výkladu a spoznávania histórie a v neposlednom rade aj platformou pre interaktívne vzdelávanie.

Ako ojedinelý vklad do aktivít umožňujúcich spoznávanie európskych kultúrnych hodnôt sa v tomto roku v skanzene koná 15. pokračovanie medzinárodného výtvorného sústredenia inšitných umelcov. Tradične je skanzen dejiskom folklórnych festivalov, priestorom pre aktivity spolkov a občianskych združení, školských a turistických exkurzií i miestom rodinných stretnutí a oddychu miestnych.

Expozícia sa vďaka podujatiam oživujúcim kultúrne tradície, zdôrazňujúcim regionálnu príslušnosť, kultúrnu a sociálnu spolupatričnosť stala médiom modelujúcim virtuálny priestor, ktorý napomáha rozvíjať zážitkové vnímanie predmetov a reálií z inej historickej doby. Múzejným úsilím je preto budovanie a sprostredkovanie interaktívneho priestoru skanzenu k projektovaniu budúcnosti kultúrneho dedičstva a podnieteniu záujmu verejnosti k prevzatiu zodpovednosti za jeho zvelaďovanie pre trvalo udržateľný rozvoj regiónu.

Mgr. Jana Fedičová

Oživená história

Medzinárodný výtvarný plenér INSITA

Deň tradičných remesiel pre školy

Stretnutie rodákov v skanzene

Kultúrno-osvetové pôsobenie múzea pri posilňovaní kultúrnych kompetencií spoločnosti

Kultúrno-osvetová činnosť Vihorlatského múzea oslovila v uplynulom roku takmer 8 100 návštevníkov. V portfóliu osvetových aktivít v oblasti folklóru, inštrumentálnej hudby, výtvarného umenia, amatérskeho prednesu rezonuje rozširujúca sa základňa vyše 1 900 účastníkov postupových súťaží z radov školskej mládeže i dospelých.

Súčasťou osvetovo-vzdelávacích aktivít je metodická pomoc na všetkých úsekoch odborných a záujmových činností. Do schémy metodických aktivít v rámci podpory všestranného rozvoja umeleckého prednesu zapojilo múzeum v uplynulom roku takmer 150 detí a dospelých. Cieľom cyklu siedmich metodických stretnutí a tvorivých dielní v oblasti umenia (projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia) bolo vytvorenie priestoru k osvojeniu si praktických postupov pri práci s textom a odborná podpora pedagógov a žiakov v príprave na súťažné vystúpenia v umeleckom prednese. Na programovej skladbe podujatí spolupracovalo múzeum s certifikovanými odbornými garantmi.

Inovatívne vzdelávanie pre školy

Jednotlivé podujatia pre žiakov a pedagógov všetkých typov škôl priamo predchádzali alebo nadväzovali na konkrétne súťažné podujatia, v rámci ktorých si mohli pedagógovia i školská mládež osvojiť nové profesijné kompetencie a praktické zručnosti. Vzhľadom k zvýšenému záujmu o súťažné prehliadky i úspešnosť pri ich absolvovaní, vnímame metodickú pomoc pedagógom a mládeži ako úspešné reťazenie, ktoré sa v podobe rozširovania záujmových aktivít pretavuje do kvalitatívne vyššieho stupňa zručností pedagógov a žiakov.

Mgr. Jana Fedičová

Regionálna história v odkaze rodákov

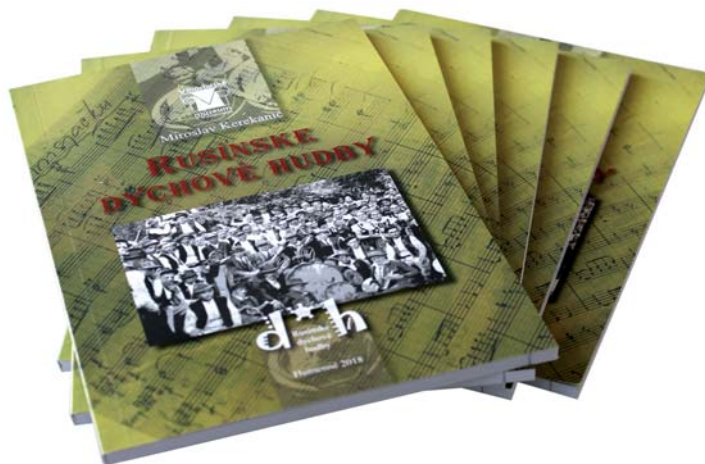
Súčasťou dlhodobého múzejného projektu *Návraty rodákov* sa v tomto roku stali dokumentačno-literárne podujatia pre školy zamerané na prezentáciu významných osobností regiónu. Prostredníctvom príbehov konkrétnych ľudí ponúkla múzeum žiakom iný pohľad na historické reálie vojnového obdobia prostredníctvom diela scenáristu Ladislava Grosmana a pochopenie premiery regiónu v tvorbe súčasného spisovateľa Milana Zelinku. Výchovno-vzdelávacie podujatia s dôrazom na múzejno-dokumentačný a literárno-vzdelávací aspekt predstavujú interaktívny spôsob výkladu regionálnych dejín. Pútať formou zážitkového vyučovania prispievajú k zachovaniu umeleckého a historického odkazu osobností a pomáhajú pochopiť svet v jeho skutočnej podobe.

Mgr. Katarína Strížová

Publikácia Rusínske dychové hudby prezentuje vzácnu časť duchovného kultúrneho dedičstva horného Zemplína, ktorý bol doteraz v podobe fenoménu dychovej hudby v rusínskom prostredí málo známy. Zároveň prináša aktuálny obraz bohatého spolkového života a rozvoja záujmovej činnosti v našom regióne na začiatku 20. storočia v období rodiaceho sa Československa až po súčasnosť. Textovú časť dopĺňajú cenné archívne zábery, ako aj sprievodný obrazový materiál dokumentujúci súčasný stav dychovej hudby v regióne, ktorý zastupuje osemdesiatčlenný dychový súbor poslednej rusínskej dychovej hudby z Helcmanoviec. V súčasnosti pripravuje múzeum spracovanie histórie slovenských dychových hudieb v Udavskom, Kamenici nad Cirochou, Rovnom, Snine a Humennom.

Zachované v pamäti

Vihorlatské múzeum v rámci múzejno-osvetových výskumných aktivít v oblasti ľudovej kultúry a záujmovej umeleckej činnosti spracovalo tematiku rusínskych dychových hudieb na území severovýchodného Slovenska a tradičného piesňového repertoáru rusínskej speváčky Márie Čokynovej z Uble. Výstupom projektov je tematická publikácia pod názvom *Rusínske dychové hudby* a hudobný CD nosič *Piesne Márie Čokynovej* (vydané s podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín).

Zachované v pamäti zostanú aj tradičné rusínske piesne, ktoré vo svojom repertoári prezentovala známa regionálna speváčka Mária Čokynová z Uble (1947 – 2010). Dvadsať najkrajších pesničiek naspievali a hudobne upravili členovia Folklórneho súboru Chemlon Humenné a speváckych skupín Bosoročky a Hačure pri Súkromnej umeleckej škole Kudlovská Humenné. Piesňový výber uvádza a uzatvára hlas Márie Čokynovej. Oba osvetovo-múzejné projekty sú výsledkom úsilia o zachovanie pôvodnej kultúrnej tradície na Zemplíne a pripomenutím si skutočných kultúrnych hodnôt, ktoré predstavujú naše umelecké i ľudské obohatenie.

Mgr. Miroslav Kerekanič

Pozvanie do múzea

GPS súradnice: kaštieľ: N 48 56.324 E 21 54.449
skanzen: N 48 56.406 E 21 54.504

Adresa: Vihorlatské múzeum v Humennom
Námestie slobody č. 1
066 18 Humenné

Telefón: +421 57 7752240

e-mail: sekretariat@muzeumhumenne.sk

web stránka: www.muzeumhumenne.sk

Facebook: www.facebook.com/muzeumhumenne

KLUB FOTOPUBLICISTOV SLOVENSKEHO SYNDIKÁTU NOVINÁROV
ŠTÁTNA VEDECKÁ KNÍŽNICA BANSKÁ BYSTRICA

Najkrajší kalendár Slovenska

2019

porota súťaže udeľuje kalendáru

Kaštieľ v Humennom V komnatách...

1. miesto

v kategórii
Nástenné viaclistové
Regióny

ktorý prihlásil
Vihorlatské múzeum v Humennom

predseda poroty
Banská Bystrica, apríl 2019

NÁVŠTEVNÉ HODINY

Počas sezóny od 1. mája do 31. októbra

EXPOZÍCIE A VÝSTAVY V OBJEKTE KAŠTIELA

Pondelok – Piatok 09.00 – 18.00 hod.

Sobota – Nedeľa 14.00 – 18.00 hod.

EXPOZÍCIA LUDOVEJ ARCHITEKTÚRY A BÝVANIA

Pondelok – Nedeľa 14.00 – 18.00 hod.

Mimo sezóny od 1. novembra do 30. apríla

VÝSTAVY V OBJEKTE KAŠTIELA

Pondelok – Piatok 09.00 – 16.00 hod.

Sobota – Nedeľa zatvorené

EXPOZÍCIE V OBJEKTE ZÁMKU A SKANZENE

otvorené len pre vopred ohlásené návštevy (min. 5 osôb)